

DAFTAR PUSTAKA

ARSIP (situs delper)

“De Zeemacht in Nederlandsch-Indië stond gedurende dit verslagjaar onder bevel van den Vice-Admiraal F. Pinke.”, *Jaarboek van de Koninklijke Marine*, 1916-1917, 1916

“De Zeemacht in Nederlandsch-Indië stond gedurende dit verslagjaar van den Isten October tot den ISden December 1916 onder bevel van den Vice-Admiraal F. Pinke en van den ISden December 1916 tot den Isten October 1917 onder bevel van den Schout-bij-Nacht J. A. M. Bron.”, *Jaarboek van de Koninklijke Marine*, 1917-1918, 1917.

“De Zeemacht in Nederlandsch-Indië stond gedurende dit verslagjaar onder bevel van den Vice-Admiraal J. A. M. Bron.”, *Jaarboek van de Koninklijke Marine*, 1918-1919, 1918

“„de verdediging van nederlandsch-indie.”, *Marineblad jrg 27*, 1912/1913 [volgno 9], vereniging van marineofficieren, 01-01-1913 .

“Wijziging en verhooging van het tweede hoofdstuk van de begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1914”. *Marineblad jrg 29*, 1915/1916 [Bijlage]. Vereniging van Marine-officieren. 1915.

“Wijziging en verhooging van het tweede hoofdstuk van de begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1914:Memorie Van Toelichting.”. *Marineblad jrg 29*, 1915/1916 [Bijlage]. Vereniging van Marine-officieren. 1915

“Handelingen Der Staten=Generaal: Tweede Kamer”. *Marineblad jrg 29*, 1915/1916 [Bijlage]. Vereniging van Marine-officieren. 1915.

“Wijziging en verhooging van het tweede hoofdstuk van de begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1914”. *Marineblad jrg 29*, 1915/1916 [Bijlage]. Vereniging van Marine-officieren. 1915

- “Het wetsontwerp tot wijziging en verhooging van het tweede hoofdstuk van de begroting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1914: Vergadering 25 Juni 1914”. *Marineblad jrg 29, 1915/1916 [Bijlage]. Vereniging van Marine-officieren.* 1915
- “De Zeemacht in Nederlandsch-Indië stond gedurende dit verslagjaar onder bevel van den Vice-Admiraal F. Pinke.”, *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1916-1917*, 1916..
- “De Zeemacht in Nederlandsch-Indië stond gedurende dit verslagjaar van den Isten October tot den ISden December 1916 onder bevel van den Vice-Admiraal F. Pinke en van den ISden December 1916 tot den Isten October 1917 onder bevel van den Schout-bij-Nacht J. A. M. Bron.”, *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1917-1918*, 1917.
- “De Zeemacht in Nederlandsch-Indië stond gedurende dit verslagjaar onder bevel van den Vice-Admiraal J. A. M. Bron.”, *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1918-1919*, 1918 .
- “De Zeemacht in Nederlandsch-Indië stond gedurende dit verslagjaar onder bevel van den Vice-Admiraal W. J. G. Umbgrove”. *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1920-1921*, 1920.
- “De Zeemacht in Nederlandsch-Indië stond gedurende dit verslagjaar tot 5 Juli 1923 onder bevel van den vice-admiraal W. J. G. Umbgrove, na dien datum onder het tijdelijk bevel van den kapitein ter zee J. Tissot van Patot”, *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1922-1923*, 1922.
- “De Zeemacht in Oost-Indië stond gedurende dit verslagjaar onder het bevel van den Vice-Admiraal A. F. Crooszen.” *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1925-1926*, 1925.
- “De Zeemacht in Oost-Indië stond gedurende dit verslagjaar tot 16 October 1927 onder het bevel van den viceadmiraal A. F. Gooszen, daarna onder het bevel van den schout-bij-nacht, adjudant in buitengewonen dienst van H. M. de Koningin, A. Ten Broecke Hoekstra”. *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1926-1927*, 1926.

“De Zeernaclit in Oost-Indië stond gedurende het verslagjaar tot 20 Januari 1931 onder het bevel van den Vice-Admiraal A. xex Hrokcke Hoekstra, Adjudant in buitengewonen dienst van H. M. de Koningin daarna onder het bevel van den Schout-bij-Naecht J. F. Osten.” *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1930-1931*, 1930.

“De Zeemacht in Nederlaidsch-Indië stond gedurende het verslagjaar onder bevel van den Schout-bij-Naoht J. F. Osten “. *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1931-1932*, 1931.

“De Zeemacht in Nederlandsch-Indië stond gedurende het verslagjaar onder bevel van den Vice-Admiraal J. F. Osten.” *Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1932-1933*, 1932.

SURAT KABAR (situs delper)

Het vaderland, 17 Juni 1915

Nieuwsblad van het Noorden, Groningen : 25 Juni 1914

“Opleiding Inlanders tot Oorlogs- matroos”, *De expres*. Bandoeng: 15 juni 1914.

“PER TELEGRAAF. Tweede Kamer”, *Arnhemsche Courant*, Arnhem: 25 Juni 1914.

“Tweede Kamer”, *Zutphensche Courant*, Zutphen: 25 Juni 1914.

“Zeevaartschool te Makassar”, *De Sumatra post*, J. Hallermann. Medan: 8 Januari 1915..

“KOLONIEN: de zeevaartschool “, *De nieuwe courant*, [s.n.]. 's-Gravenhage: 3 Mei 1916.

“Het Inlandsche Element. Op De Indische Vloot”, *Het vaderland*, M.Nijhoff [dll.]CA van Reyn. Den Haag: 17-06-1915.

“Wedstrijd te Makassar”, *De Indische Courant*, [sn]. Surabaya: 6 September 1927.

“Marine-Zaken. Contingent blijvende marinemensen als compromis. Vloot-Scheiding Niet Noodig. (Door een bizonderen medewerker)”. *De Locomotif*: Semarang 28 Juni 1933.

“Schel Licht op Schandelijke Marine-Toestanden Oproerkraaiers kregen jarenlang gelegenheid den militairen geest te bederven. Een aanklacht tegen de geheele marine-leiding”. *De Lokomotif*. Semarang: 3 November 1933

BUKU dan JURNAL

Bartels, Dieter. *Di Bawah Naungan Gunung Nunusaku: Muslim-Kristen Hidup Berdampingan di Maluku Tengah*. Jakarta: PT Gramedia, 2017.

Danil Mahmud Chaniago dan Umi Rusmiani Umairah, “Protes Sosial di Kapal Perang: Pemberontakan Marinir Bumiputera di Kapal De Zeven Provinciën 1933,” *Majalah Ilmiah Tabuah: Ta'limat, Budaya, Agama dan Humaniora*. 22, no. 1 (Januari–Juni 2018).

Dijk, Kees van. *The Netherlands Indies and the Great War, 1914-1918*. Leiden: KITLV Press, 2007.

Husain, Sarkawi. *"Sejarah Sekolah Makassar: di tengah kolonialisme pertumbuhan pers, dan pembentukan elite baru, periode 1876-1942"*. Ininnawa. 2015.

J.C.H. Blom dan E. Touwen-Bouwsma, *De Zeven Provinciën: Ketika Kelasi Indonesia Berontak (1933)*, Jugiari Soegiarto (Jakarta: LIPI Press, 2015).

Lapian, Adrian B. *Pelayaran dan Perniagaan Nusantara Abad ke-16 dan 17*. Jakarta: Komunitas Bambu, 2008.

M.C. Ricklefs, *Sejarah Indonesia Modern 1200–2008* (Jakarta: Serambi, 2008).

Marvin Perry, *Peradaban Barat, Dari Revolusi Perancis Hingga Zaman Global*. (Bantul: Kreasi Wacana. 2013).

Pawiloy, Sarita, Intan Densi Kamar, A. Rauf Rahim, Basri Padulungi, dan Rabihatun Idris. *Sejarah Pendidikan Daerah Sulawesi Selatan*. Ujung Pandang: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan, 1981.

Poelinggomang, Edward L. 2002. *Makassar Abad XIX: Studi Tentang Kebijakan Maritim*. Jakarta: Gramedia.

Putteman Paul, 'De Belgische geïnterneerde militairen in Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog als inzet van politieke strijd'. *Thesis* (Belgia: Universitas Gent, 2022).

Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru: Sejarah Pergerakan Nasional*, jilid 2 (Yogyakarta: Ombak, 2015).

Wolf, Susanne. *Guarded Neutrality: Diplomacy and Internment in the Netherlands during the First World War*. Leiden: Brill, 2013.

Fakhriansyah, Muhammad, dan Intan Ranti Permatasari Patoni. "Akses Pendidikan bagi Pribumi pada Periode Etis (1901-1930)." *Jurnal Pendidikan Sejarah* 8, no. 2 (2021): 183-193. DOI: <https://journal.unj.ac.id/unj/index.php/jps/article/view/12528/8078>.

WEBSITE dan ARTIKEL

Administrasi Akademik, *Sejarah Politeknik Ilmu Pelayaran Makassar*, 11 Januari 2017, <https://pipmakassar.ac.id/wp1/2017/01/11/sejarah-politeknik-ilmu-pelayaran-makassar/> (diakses pada 30 Mei 2023).

Klinkert, W. (2017). Military and Strategy (The Netherlands). Dalam U. Daniel et al. (Ed.), 1914-1918 Online: International Encyclopedia of the First World War. Freie Universität Berlin. Diakses dari <https://doi.org/10.15463/ie1418.11075>.

Kruizinga, S., Moeyes, P., & Klinkert, W. (2014). The Netherlands. In U. Daniel, P. Gatrell, O. Janz, H. Jones, J. Keene, A. Kramer, & B. Nasson (Eds.), 1914-1918 Online: International Encyclopedia of the First World War. Freie Universität Berlin. Retrieved from <https://doi.org/10.15463/ie1418.10432> (diakses 12 November 2024).